

УДК 336.64

РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК АСПЕКТ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ДИСЦИПЛІН

М.В.ІГНАТИШИН¹ к.е.н.¹Мукачівський технологічний інститутМ.М.ТУРЯНИЦЯ²²Київський національний університет

Обґрунтовано нові підходи до викладання дисципліни, які сприяють формуванню знань за фаховим рівнем. Автори стверджують, що при будь-яких методах і формах вивчення дисциплін слід більше акцентувати увагу на якість навчання. Це вимога теперішнього часу, що супроводжується ринковими умовами господарювання, і для усунення дефіциту висококласних фахівців необхідно в першу чергу забезпечити якість їх підготовку.

З переходом до ринкової моделі господарювання одним із основних завдань вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку спеціалістів економічного профілю, є виховання фахівців нової генерації, здатної розуміти особливості теперішнього і майбутнього соціально-економічного розвитку України.

Нова економічна епоха – епоха інформації, яка базується на знаннях. Саме потреба в знаннях зумовлює зростаючу роль освіти в розвитку соціально-економічного прогресу суспільства. Зі зміною пріоритетів в економіці змінилися вимоги до змісту фінансово-економічної роботи. Як результат - підвищилися вимоги до підготовки фахівців з економіки і підприємництва.

Аналізуючи соціально - економічні трансформації в економіці України, слід відмітити, що вони відбувалися одночасно з руйнацією теоретичної платформи, на якій будувалась вся система фінансово-господарських відносин централізованої планово - адміністративної економіки. За відсутності нових науково обґрунтованих теорій і концепцій, вивіренних практикою і відповідаючих сучасним умовам господарювання, вітчизняні підприємства вимушені хаотично реагувати на нестабільність соціально-економічного середовища та оперативно знаходити адекватні шляхи вирішення нетрадиційних господарських проблем. В перехідний період до ринкових методів господарювання ускладнення економічного характеру набули таких масштабів і глибини, що більшість раніше успішно функціонуючих підприємств опинилась у кризовому стані.

Вихід економіки України з кризового стану неможливий без розуміння керівниками та працівниками фінансових служб і установ особливостей функціонування фінансової системи держави і фінансового механізму господарюючих

суб'єктів. Адже фінанси підприємств перебувають у тісному контакті з фінансами національної економічної системи як єдиного цілого. Разом з тим фінанси підприємств характеризуються певними особливостями та специфікою, які необхідно врахувати при здійсненні структурних перетворень в Україні.

Тому на сьогодні структурна перебудова економіки держави та прискорення темпів її зростання значною мірою залежать від досконалості системи управління фінансовими ресурсами як на макро-, так і на мікроекономічному рівні.

Об'єкти та методи дослідження

Об'єктом нашого дослідження є навчальний процес, в межах якого знаходиться предмет дослідження - альтернативні методи та моделі, які спрямовані на стимулювання пізнавальної діяльності за рахунок впровадження проблемного навчання і розв'язання навчальних задач.

Проблемам викладання дисциплін присвячені праці провідних науковців, які акцентують увагу на різних підходах щодо методів і методик їх викладання [3,4,5].

Постановка задачі

Мета нашого дослідження полягає в обґрунтуванні нових підходів до викладання дисципліни, які суттєво сприяють формуванню знань за фаховим рівнем.

Результати дослідження

Якщо проаналізувати в цілому фінансову систему країни і окремо взяте підприємство при адміністративно - командній системі економіки, то слід відмітити, що вона докорінно відрізняється від фінансової структури суб'єктів господарської діяльності за ринкової економіки. Однією з причин тривалого спаду економіки України та розвалу підприємств була відсутність кваліфікованих фінансистів, які вкрай необхідні для вирішення управлінських, стратегічних, тактичних та поточних питань як на державному рівні, так і на рівні окремо взятого підприємства.

В умовах переходу до ринкової економіки надзвичайно актуальним стала проблема підготовки фахівців – фінансистів з розумінням функціонування ринкового механізму. Тим більше, що навіть у високо розвинутих країнах ця спеціальність є традиційно престижною, а фахівці постійно мають попит на ринку праці. І не можна сьогодні не погодитись з висловом: “Хто володіє фінансами - той володіє світом”.

Згідно з галузевими стандартами вищої освіти України навчальний курс “Фінанси підприємств” є однією із нормативних дисциплін, що вивчається студентами економічних спеціальностей. Необхідність вивчення такої дисципліни зумовлена

трансформаційними процесами в Україні й переходом до ринкової економіки, що вимагає від фахівців у галузі економіки знання та розуміння теоретичних засад і практичних аспектів функціонування та розвитку фінансової системи, розподілу та перерозподілу ВВП, формування та використання фінансових ресурсів як державою в цілому, так і її адміністративно-територіальними одиницями, функціонування різноманітних ринків, серед яких одним із найважливіших є ринок фінансових ресурсів.

Схематично таку послідовність можна простежити на рис.1.

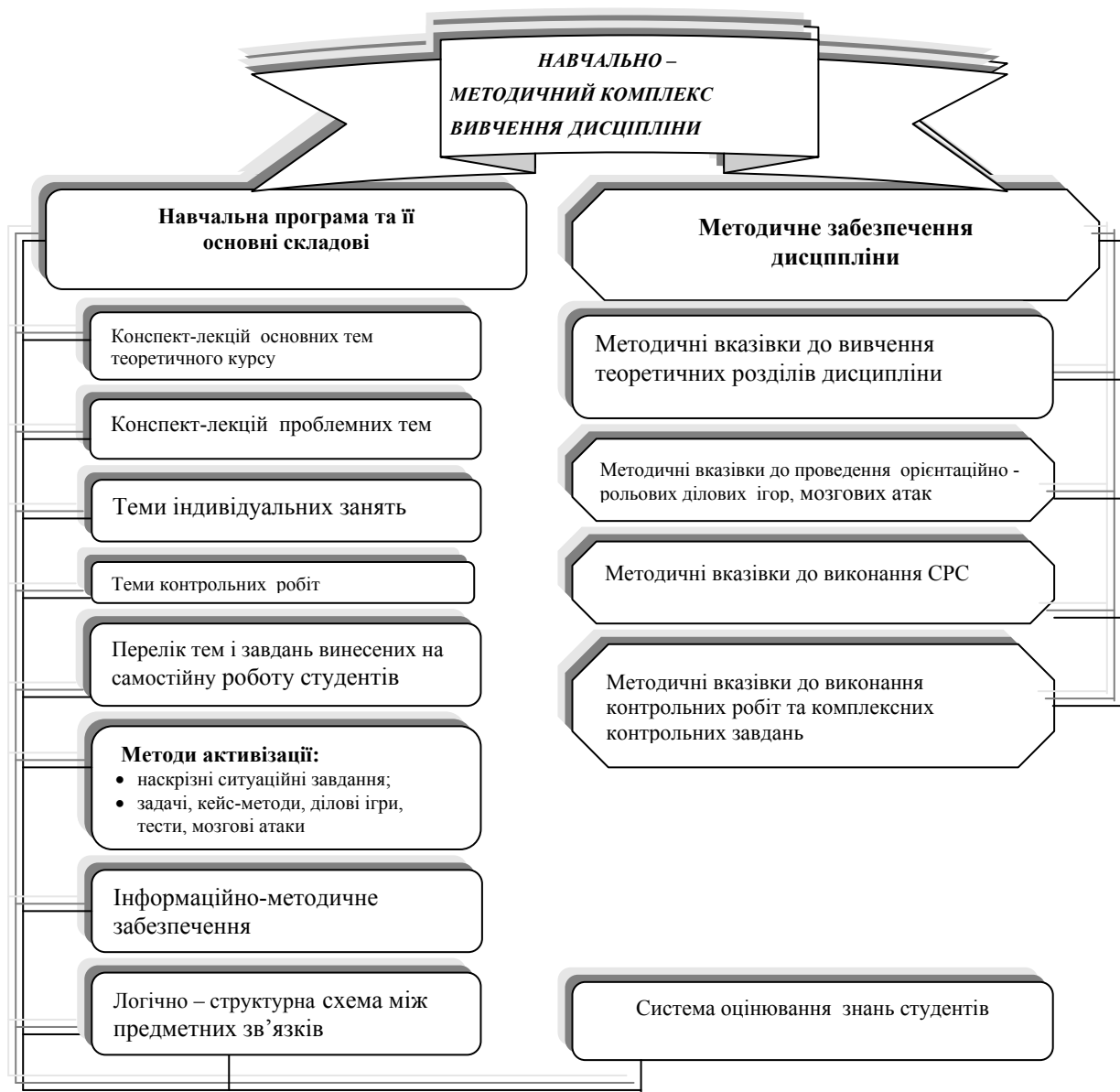

Рис. 1. Схема комплексного забезпечення вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни “Фінанси підприємств” складається із таких основних етапів:

- на першому етапі здійснюється створення навчальної програми у відповідності до вимог освітньо - кваліфікаційного рівня “ Бакалавр”, яка відображає логіку засвоєння, послідовність та зв’язок її з іншими елементами навчального процесу.

- на другому етапі здійснюється розробка методичного забезпечення дисципліни, яке використовується студентам денної та заочної форми, що дає можливість опанувати складні питання та наочно побачити методику розв’язку типових ситуаційних наскрізних завдань, які доводяться студентам для самостійного виконання.

- на третьому етапі уточнюється засвоєння бази знань з тієї чи іншої навчальної теми, мета якої в процесі викладення досягається через нижченаведений взаємопов’язуючий зміст дисципліни, що сприяє засвоєнню елементів бази знань. Наведений рис.2 дає можливість наочно побачити схему засвоєння студентами бази знань.

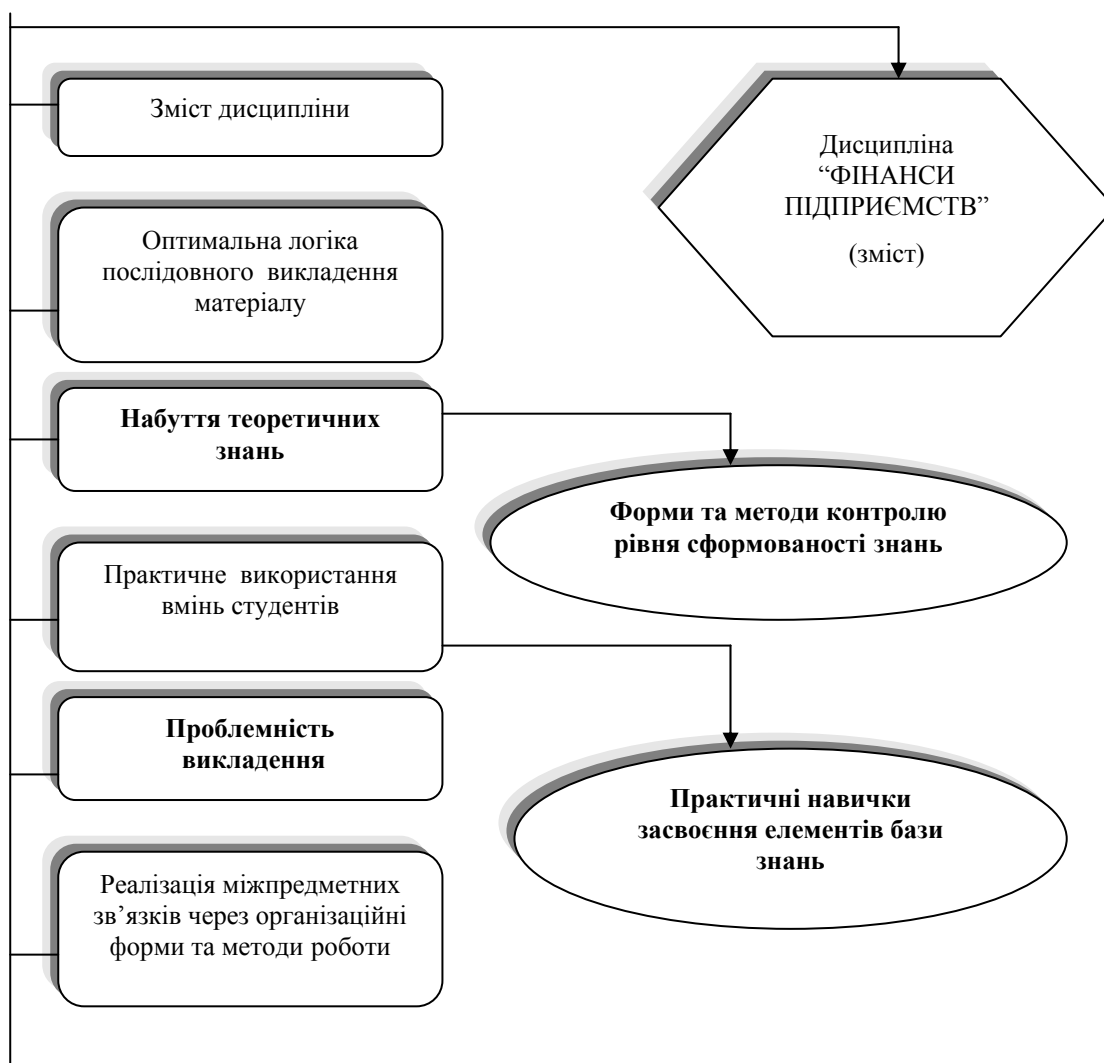

Рис. 2. Структурно - логічна схема засвоєння бази знань з дисципліни

Для того, щоб знання студента були мобільними, він повинен вміти опрацювати знання, здобувати нові знання і використовувати їх у своїй практичній діяльності.

Отже, формула знань, умінь, навичок (компетентність) може мати такий вигляд:

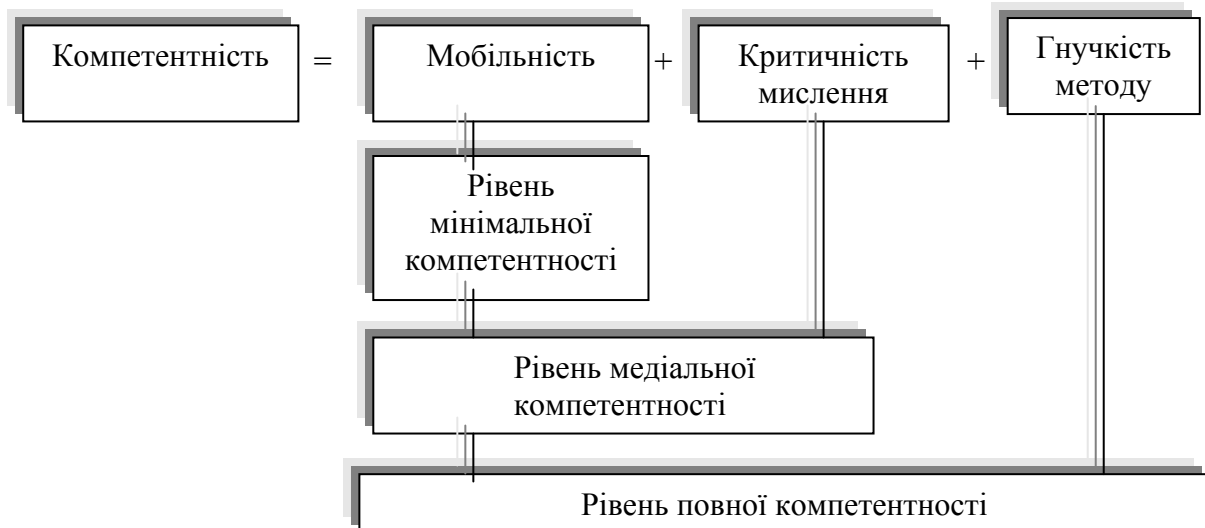

Рис.3. Структура компетентності (знання уміння, навички)

В процесі вивчення наведеної дисципліни значна увага приділяється самостійній роботі студентів, і це передбачено Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, де самостійна робота студентів має становити не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу часу, відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Самостійну роботу студентів можна класифікувати за ознаками, які відображають, на наш погляд, загальноприйняті підходи [2] :

- місцем у навчальному процесі;
- ступенем самостійної роботи;
- видами діяльності для набуття знань;
- обов'язковістю самостійності;
- проявом у формах навчання;
- методами та методиками їх закріплення.

Високий рівень виконання самостійної роботи забезпечується завдяки введенню індивідуальних занять з використанням комп'ютерних технологій, віртуально - тренінгових систем, і, як показує практика, їх використання для самостійної роботи є достатньо простим, а її інтерфейс є інтуїтивно зрозумілий.

Методика викладання всіх дисциплін, зокрема фінансів підприємств, забезпечується потенційними можливостями нашого закладу – наявною навчальною

літературою, кваліфікацією викладацького персоналу, технічним, організаційним, фінансовим забезпеченням. На сьогодні вже не є достатнім традиційне викладання дисципліни – лекції чи семінару. Умови жорсткого ринкового середовища вимагають від фахівців вміння оперативно орієнтуватися в складних і непередбачуваних ситуаціях.

Тому завдання викладачів полягає не лише в передачі необхідних теоретичних і практичних знань, а й в озброєнні майбутнього фахівця вмінням самостійно приймати оптимальні рішення. Методика викладання включає обов'язкову перевірку цього вміння у студента. Об'єктивна оцінка щодо вмінь студентів забезпечується фахівцями комерційних банків, податкових інспекцій та державних фінансових служб, які залучаються до співпраці на засадах сумісництва.

На сьогодні актуальною проблемою є перехід на нові форми і методи навчання, які супроводжуються можливостями інформаційного навантаження навчального процесу. Дедалі більшого значення набувають методи активізації: електронні підручники, мультимедійні засоби, дистанційне навчання, тренінги, ділові ситуаційні завдання, кейс- методи тощо.

Серед різновиду методик активізації викладання досить ефективною є кейс-технологія, яка оптимально поєднує теоретичні знання з умінням самостійно орієнтуватися в ситуації. Кейс-метод (метод аналізу ситуацій) на основі використання теоретичних знань дає змогу оволодіти методологією з одночасним набуттям досвіду, чого інші методики не дають змоги зробити так само ефективно. До речі, він уже кілька десятиліть широко використовується в провідних університетах світу. Процес роботи за кейс-технологією показано в табл.1. [5].

Висновки

На сьогодні значна увага приділяється організації навчального процесу. Ефективність навчання як цілеспрямованого, систематичного й організованого процесу “ведення студентів від незнання до знань” зумовлена багатьма чинниками, зокрема, ставленням студентів до навчання, рівнем розвитку їх здібностей, здатністю до самоорганізації, саморегуляції тощо.

В цілому навчання – складний багатогранний процес взаємодії таких основних компонентів: викладачі – студенти - навчальні предмети (зміст навчання) - засоби навчання.

На сьогодні у вищій школі відбуваються інтеграційні процеси, які полягають у нових підходах до формування знань і набуття практичних навичок (вмінь) за фаховим рівнем.

Таблиця 1
Процес роботи за кейс-технологією

Етапи роботи	Завдання	Методологія	Вид роботи	Частка, %
Розуміння ситуації	Уважно прочитати кейс; ознайомитися із ситуацією	Робити помітки на полях, підкреслювати	Індивідуальний	30
Постановка діагнозу, з'ясування можливих причин появи симптомів	Виявити проблему; узагальнити і проаналізувати інформацію	а) зовнішній аналіз: - галузевий аналіз; - аналіз тенденцій; - аналіз "вузьких місць"; - аналіз портфеля; б) внутрішній аналіз: - коефіцієнтний аналіз; - аналіз банкрутства; - організаційний аналіз		
Визначення стратегічних питань і ключових проблем (виявлення справжньої причини)	Розвинути гіпотези; уточнити проблеми їхньої ієрархії	Мозковий штурм	Груповий	50
Вироблення стратегічних альтернатив (пошук варіантів рішень)	Сформулювати альтернативні рішення	Досвід, дослідження, творчість, стратегічне планування		
Оцінювання і вибір альтернатив (вибір оптимального рішення)	Оцінити альтернативи; скласти перелік переваг і недоліків кожної з альтернатив; рекомендувати альтернативне рішення, якому надається перевага	SWOT-аналіз		
Захист, обґрунтування рішення	Підтвердити продуктивність рішення; розробити захист	Розрахунок наслідків результатів реалізації альтернативи і пропозиції з контролю за нею; підготовка звіту і презентація результатів аналізу	Індивідуальний, груповий	20

В ринкових умовах господарювання вимоги до фахівців економічних спеціальностей постійно зростають, і для усунення дефіциту висококласних фахівців необхідно забезпечити перш за все їх якісну підготовку.

Підсумовуючи викладене, автори стверджують, що запропоновані методи і форми вивчення дисципліни суттєво впливають на якість освіти. Стара істина, що навчання - це двохсторонній процес, актуальна і нині. Саме мотивація студента і якість подання викладачем матеріалу з курсу є гарантією його засвоєння та практичного використання.

Запропоновані методичні підходи до викладання дисципліни мають перспективу вдосконалення і цьому сприяє Болонський процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьомова О.В. Методика викладення економіки: Навч. посібник – К.: КНЕУ, 1988.-280с.
2. Євген Мних. Проблеми фахової підготовки спеціалістів з обліку та аудиту в умовах інтеграції Європейської освіти // Науково-практичний журнал “Бухгалтерський облік і аудит” №5.- 2004 р.-С.25.
3. Чухно А. Економічна теорія: предмет, метод, функції. Науково-практичне видання “Вища школа”, 2005. - №4-5.- С.11.
4. В.Буряк. Керування самостійною роботою студентів. Науково-практичне видання “Вища школа”, 2005. - № 4-5.- С.48.
5. Колесова І.В. Застосування кейс-технології у викладанні фінансових дисциплін // Фінанси України.- 2001.- № 3.- С. 142-46.

УДК 336.77:338.43 (477)

КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ В АПК: ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

М.І. СТЕГНЕЙ, С.В. НЕСТЕРОВА к.е.н.
Мукачівський технологічний інститут

Стаття присвячена процесу удосконалення кредитних відносин в аграрному секторі України. Охарактеризовані організаційна структура, специфічні особливості кредитної системи аграрного сектору та причини його недостатнього кредитного забезпечення. Розглянуто сутність і роль лізингового кредиту та умови пільгового кредитування АПК.

В Україні політика уряду спрямована на розвиток кредитних відносин відповідно до ринкових умов, проте рівень кредитного забезпечення сільськогосподарського виробництва поки що досить низький, і це вимагає удосконалення кредитної політики, забезпечення такого її стану, який би сприяв створенню економічних умов для більш ефективного використання кредитних ресурсів, зокрема в аграрному секторі економіки. Крім іншого, це сприятиме прискоренню структурної перебудови економіки в цілому, її соціальної орієнтації.